

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Ondernemerschap

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 17 september 2014
Betreft Beantwoording vragen over kredietverlening aan het midden- en
kleinbedrijf

Geachte Voorzitter,

Hierbij doen we u de antwoorden toekomen op de vragen gesteld door de leden
Van Hijum, Omtzigt en Mulder (allen CDA) over de kredietverlening aan het
midden- en kleinbedrijf (8 juli 2014 onder nummer 2014Z13144).

1

Heeft u kennisgenomen van het bericht dat de Europese Centrale Bank vanaf
september 2014 een bedrag van 400 miljard euro beschikbaar stelt ten behoeve
van kredietverlening door banken aan bedrijven, en dit bedrag in 2015 en 2016
wellicht verder laat oplopen tot 1000 miljard euro?¹

Antwoord

Ja. De ECB heeft in juni jl. aangekondigd tegen gunstige voorwaarden langer
lopende financiering te verstrekken aan alle banken in het eurogebied. De
hoeveelheid die banken kunnen lenen is afhankelijk van hun uitstaande en nieuwe
kredietverlening aan bedrijven en consumenten, uitgezonderd hypotheekleningen.
De ECB beoogt hiermee de financieringscondities voor banken te versoepelen en
kredietverstrekking aan de reële economie te stimuleren. De omvang van de door
de ECB verschaftte liquiditeit hangt uiteindelijk af van de vraag ernaar van de
bankensector.

2

Hoe verklaart u dat de kredietverlening van banken aan het bedrijfsleven in de
afgelopen jaren afnam, ondanks eerdere steunprogramma's van de Europese
Centrale Bank? In hoeverre zullen deze steunmaatregelen naar uw verwachting nu
wel doorwerken naar de kredietverlening in Nederland?

Antwoord

Met monetair beleid kan een centrale bank de financieringskosten van banken
beïnvloeden. Het monetair beleid van de afgelopen jaren heeft een drukkend
effect gehad op de inleenkosten, waarmee beoogd is ook de uitleenkosten van
banken te drukken. Dat kan de kredietverlening bevorderen.

¹ <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2800/Europese-Unie/article/detail/3683371/2014/07/03/ECB-wijzigt-rente-in-de-eurozone-niet.dhtml>

Een inschatting van het effect van de nieuwe Targeted Longer-Term Financing Operations (TLTROs) van de ECB is op dit moment moeilijk te geven. Ook dit programma zal naar verwachting een drukkend effect hebben op de financieringskosten van banken. Daarnaast is de hoeveelheid en de looptijd van de financiering die banken via dit nieuwe programma bij de ECB kunnen lenen gekoppeld aan hun uitstaande en nieuwe kredietverlening aan bedrijven en huishoudens (uitgezonderd hypotheek), wat banken een prikkel geeft tot additionele kredietverlening. Deze prikkel wordt sterker wanneer markttrentes stijgen, omdat de ECB-leningen een vast laag tarief hebben. Deze prikkels zijn voor Nederlandse banken mogelijk echter minder sterk dan voor andere Europese banken, omdat ze gemiddeld genomen een goede toegang hebben tot de kapitaalmarkten en in Europees perspectief reeds lage financieringskosten hebben. Toch profiteren ook zij van de grotere hoeveelheid liquiditeit in de markt en het drukkende effect hiervan op hun financieringskosten. Enkele banken hebben aangegeven te overwegen direct van de faciliteiten gebruik te maken.

De ontwikkeling van de kredietverlening in Nederland wordt de afgelopen jaren echter met name door andere factoren gedreven dan de financieringskosten voor banken (zie het antwoord op vraag 3). Het kabinet speelt met het 8 juli jl. aan u toegezonden Aanvullend Actieplan mkb-financiering² in op deze factoren.

3

Kunt u aangeven in hoeverre de beperkte kredietverlening door banken aan het MKB wordt veroorzaakt door 1) minder vraag naar krediet, dan wel 2) beperking van het kredietaanbod door banken vanwege balansversterking, scherpere risicotaxaties en de verzwakte vermogenspositie van ondernemingen?

Antwoord

Op de dag dat deze vragen gesteld werden, is uw Kamer middels het hiervoor genoemde Aanvullend Actieplan mkb-financiering geïnformeerd over de ontwikkelingen met betrekking tot de beperking van de kredietverlening aan het mkb. Volgens dit Actieplan zijn zes factoren van invloed op de ontwikkeling van mkb-financiering.

De eerste bevinding is dat de krimp in de kredietverlening in belangrijke mate samenhangt met de daling van de vraag naar krediet van het mkb als gevolg van de laagconjunctuur. Ten tweede wordt kredietverlening bemoeilijkt doordat het mkb dat nog wel krediet aanvraagt, vaak een zwakke financiële positie heeft. Ten derde zijn banken strenger geworden bij het toezeggen van kredieten, geconfronteerd met de toegenomen risico's. Ten vierde zijn er structurele factoren die financiering van het mkb moeilijker maken dan van het grootbedrijf. Voor verschaffers van financiering is het relatief kostbaar om een goede risico-inschatting te maken in het mkb. Ten vijfde is het Nederlandse mkb, net als het mkb in veel andere Europese landen, voor externe financiering sterk afhankelijk van banken en zijn alternatieve financieringsbronnen (nog) te beperkt van omvang om de kredietverlening door banken aan te vullen. Ten zesde zijn de

² Brief kabinet van 8 juli 2014.

banken in het proces van balansversterking, wat een invloed kan hebben op de kredietverlening. Het drukkende effect hiervan op de kredietverlening is echter beperkt, zo blijkt uit het onderzoek.

Het Aanvullend Actieplan mkb-financiering bevat een uitgebreide toelichting op bovenstaande bevindingen.

4

Bent u het er mee eens dat de kredietwaardigheid van bedrijven in het MKB verbeterd kan worden door de eigen vermogenspositie te versterken? Bent u bereid te verkennen hoe het verstrekken van risicodragende leningen door familieleden, (oud-)ondernemers en dergelijke aan MKB-bedrijven kan worden gestimuleerd door - eventueel tijdelijk - de (fiscale) Tante Agaathregeling opnieuw te introduceren?

Antwoord

Zoals in de Kamerbrief over het Aanvullend Actieplan mkb-financiering is aangegeven, hecht het kabinet sterk aan een gezonde financieringstoegang van het Nederlandse mkb. Op korte termijn is het van belang dat met name het kleinste mkb de kans krijgt zijn eigen vermogenspositie te verbeteren.

Het kabinet heeft daarom besloten marktpartijen te gaan ondersteunen bij het oprichten van een achtergestelde leningenfonds (AGL)-fonds en een extra impuls van €100 miljoen te geven aan investeringen via *business angels* en participatiemaatschappijen. Voor innovatieve starters en mkb in een vroege ontwikkelingsfase wordt de regeling Vroege Fase Financiering permanent gemaakt. Op deze manier wordt het aanbod van risicodragend vermogen voor het mkb vergroot, zodat het mkb meer mogelijkheden krijgt om zijn eigen vermogen te versterken.

Zoals de brief over het Aanvullend Actieplan tevens meldt, zal het kabinet fiscale maatregelen, zoals ook voorgesteld in de Agenda StartUpNL van het lid Lucas, op onder meer effectiviteit beoordelen, maar blijft het terughoudend met het invoeren van (nieuwe) fiscale maatregelen. In de brief over de voortgang van het Bedrijfslevenbeleid, zult u dit najaar nader geïnformeerd worden over dit onderwerp.

(w.g.)
J.R.V.A. Dijsselbloem
Minister van Financiën

(w.g.)
H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken